

BUITENLAND

WAT IS HET INKOMEN VAN TANDARTSEN IN AMERIKA?

Evenals elke zaak, vertoont ook het tandheelkundig beroep meerdere zijden, die voor beschouwing vatbaar zijn. Geen echter, de zoozeer en bij voortdoring de belangstelling van leeken — en studenten — ondervindt, als de financieele zijde van de tandheelkundige praktijk. Men denke slechts aan den medischen spreker voor de H. T. V., die zijn voordracht begon met de overtuiging, van de tandheelkunde niets, doch van den tandarts iets te weten, welke kennis betrekking had op een kapitalistische wijze van voortbeweging, als aprioristisch symptoom van universeele, beroepsmatige prosperiteit.

Natuurlijk zijn wij zelf voor de financieele contouren van ons beroep ook niet geheel onverschillig, al was het alleen maar uit hoofde van het feit, dat wij het vetgehalte van den tandheelkundigen schotel door buitenstaanders om strijd zóó hooren loven, dat het moeite kost om aan de suggestie daarvan (voor wat betreft des anderen portie) te ontkomen.

En zoo is het wellicht niet van interesse ontbloeit de aandacht eens buiten de grenzen te laten zwerven van het odontologisch luilekkerland, dat onze welwillende cliëntèle veronderstelt binnen de landspalen alom aanwezig te zijn. Vooral, indien het mogelijk blijkt om aldaar vasten grond onder de voeten te houden, in den vorm van concrete gegevens, die meer stevigheid bieden dan de gebruikelijke „indrucken” en „meeeningen”.

De weg naar zoodanige gegevens voert ditmaal bezijden den text der tandheelkundige literatuur en wel... door de advertentiekolommen der vaktijdschriften, alwaar in een speciale rubriek, de „handel” in tandheelkundige praktijken is ondergebracht. Voor wat Amerika betreft, geeft b.v. de advertentie-afdeeling: „Practices for Disposal” van den „Dental Cosmos” gelegenheid te over om zich, aan de hand van, als lokaas vermelde financieele resultaten der aangeboden praktijken,

een voorstelling te vormen van het geldelijk aspect der praktijkbeoefening in het groote land van Uncle Sam. Zou men echter willen tegenwerpen, dat de juistheid der mededeelingen niet voor contrôle vatbaar is en deze gegevens daardoor een onzekere basis vormen, dan kan worden opgemerkt, dat de bonafiditeit van dezen „handel” niet zonder meer in twijfel mag worden getrokken. Temeer, wijl het vooruitzicht van „Nachprüfung” der geproduceerde cijfers door den aspirant-koper vanzelf tot voorzichtigheid noopt bij een overigens verklaarbare neiging tot een zoo gunstig mogelijke voorstelling van den stand van zaken. Met dezen laatsten factor voor oogen, is het niet buitengesloten, dat het resultaat van ons onderzoek eerder boven den werkelijken toestand uitkomt, dan dat het daar beneden blijft. Vermoedelijk zullen daarentegen de praktijken van allerhoogste „standing” wel niet via de advertentie in andere handen overgaan, zoodat de revenuen daarvan niet in deze rubriek vertegenwoordigd zijn. Voor het overige houden de financieele uitkomsten echter een rekbaar verband met het niveau, waarop de praktijkvoering zich beweegt. Het commercieele element kan ook in lagere regionen de resultaten zeer gunstig beïnvloeden!

Na deze waarde-bepaling van het te hanteeren materiaal is het zeker wel geoorloofd het lijvige dossier van drie jaargangen „vraag en aanbod” van meer nabij te bekijken en een lijst aan te leggen van de bruto-inkomsten, die de tandheelkundige praktijk in de verschillende Staten der Unie alzoo oplevert. Natuurlijk is daarbij zorg gedragen; dat eenzelfde praktijk (de meeste werden meerdere malen aangetroffen) niet nogmaals werd genoteerd.

Denk niet, gij lezer, die gewoon zijt de advertenties zorgvuldig te negeeren, dat het doorkijken van al die annonces een taai werk was. Beter wellicht dan de lectuur van menig opstel uit den wetenschappelijken inhoud of van de proceedings der societies, hoe interessant overigens ook, geven deze bladzijden een kijk op de business-zijde van het beroep en de positie van den office-owner. Achter al die advertenties onderkent gij den steller en uw intuïtie voltooit het beeld van den collega en zijn praktijksnormen.

Doch eerst ter zake.

Na voltooiing van de lijst, bleek deze 167 praktijken te omvatten; waarvan de opbrengst aangegeven was. Een spectacle varié, voorwaar! Vanaf inkomens van \$ 4500 liep de reeks op tot „offices”, waar een tien-voudig bedrag het equivalent vormde van een jaar arbeidspraesentatie. Tot \$ 15000 hadden zoowat alle bedragen met opklimming van \$ 500 een of meer representanten; daarboven verminderde het aantal even snel als de sprongen grooter werden.

Hieronder vindt men het resultaat in afdalende lijn weergegeven.

167 praktijken met vermelding van de bruto opbrengst:

\$ 45000	1 praktijk	12000	10 praktijken
40000	1 „	11500	1 praktijk
38000	1 „	11000	praktijken
36000	1 „	10000	13 „
35000	2 praktijken	9500	3 „
26000	1 praktijk	9000	8 „
25000	2 praktijken	8500	8 „
22000	1 praktijk	8000	15 „
20000	6 praktijken	7500	6 „
15000	7 „	7000	17 „
14500	2 „	6500	4 „
14000	3 „	6000	23 „
13500	1 praktijk	5500	5 „
13000	1 „	5000	16 „
12500	1 „	4500	5 „

Om zich van deze bevinding een nauwkeuriger voorstelling te kunnen vormen, is het gewenscht een groepeerings aan te wenden, waarvan uiteraard de grenzen min of meer willekeurig moeten worden getrokken.

Verdeelen we de lijst der bruto praktijks-opbrengsten als volgt, dan blijkt, dat van de 167 praktijken er 49 waren van \$ 6000 of minder; 42 met van \$ 6500—\$ 8000 en 32 met van \$ 8500 tot \$ 10.000 bruto inkomen. Verder vindt men dan nog 15 met een inkomen van \$ 11 tot \$ 13000 en 13 met een opbrengst van \$ 13.500 tot \$ 15.000, terwijl er dan nog 16 praktijken overblijven, waar \$ 20.000 of meer wordt verdiend.¹⁾

Wil men tot overmaat van duidelijkheid eenvoudige verhoudingsgetallen, dan is de conclusie te trekken, dat in $\frac{1}{8}$ van het totaal \$ 5000 of minder verdiend wordt, terwijl in 30 % de opbrengst niet meer bedraagt dan \$ 6000. Van het totaal aantal praktijken blijkt dan $\frac{3}{4}$ een bruto inkomen op te leveren, dat maximaal \$ 10000 en (aanmerkelijk) minder belooft.

Tot zoover het bruto-inkomen. Het zal de werkelijkheid wel niet overschrijden,²⁾ wanneer men de onkosten van de gemiddelde prak-

¹⁾ Hierbij dient te worden aangeteekend, dat in de praktijk van \$ 45.000, dit bedrag gebonden is aan de samenwerking van 3 collega's, terwijl in verscheidene praktijken het financieele resultaat door 2 tandartsen werd bereikt, (o.a. in de praxis van \$ 12.000) Uit de hier en daar gevonden mededeeling, dat het genoteerde bedrag verdiend werd *zonder* assistent, zou volgen, dat de medewerking van een assistent in meerdere gevallen met hogere opbrengst waarschijnlijk is.

²⁾ Clapp = Profitable Praxis, noemt veel hooger percentages.

tijk op ten minste 25 % veronderstelt. Wil men nu het netto inkomen benaderen, dan zal het noodig zijn deze reductie toe te passen, wat wij, om niet al te zeer uit te weiden, alleen zullen doen voor de praktijken tot en met \$ 10000.

\$ 7500 netto inkomen	13 praktijken	
7125	3	} 32
6750	8	
6375	8	
6000	15	} 42
5625	6	
5250	17	
5175	4	} 49
4500	23	
4125	5	
3750	16	
3375	5	

Hetgeen dus zeggen wil, dat, voorzoover bekende gegeven betreft, 30 % der desbetreffende tandartsen een inkomen hadden van \$ 4500 of minder, 25 % een inkomen van \$ 5000—\$ 6000 en 20 % een inkomen van \$ 6300—\$ 7500. Met andere woorden: 75 % van het totaal verdient voor verreweg het grootste deel belangrijk minder dan \$ 7500.

Voor een juist begrip is het dienstig bij de beoordeeling van deze cijfers geen hollandschen maatstaf ter hand te nemen, door de wisselkoers op New-York te raadplegen, doch een uit het land zelf. *Clapp*, in zijn bekende boekje, voert ter vergelijking aan den opperman, als laagst bezoldigden arbeider, in. Toevallig vond ik dezer dagen vermeld, dat het gemiddelde loon van den ongeschoolden bouwvakarbeider in Amerika \$ 1.15 per uur bedraagt. Berekend naar een week van 45 werkuren en een jaar van 50 werkweken (het bouwvak staat o.a. bij vorst daar niet stil) beteekent dat een jaarlijksch inkomen van, in ronde cijfers, ruim \$ 2500.

Wanneer men van de veronderstelling meent te mogen uitgaan, dat de aldus geproduceerde gegevens, min of meer den werkelijken tandheelkundigen toestand afspiegelen, dan zouden nog wel eenige algemeene beschouwingen daarover te houden zijn. Het is niet de bedoeling bij dit onderzoek geweest om mij daarin te begeven.

Wie echter zou veronderstellen, dat de stellers der advertenties met de, zoo men wil, lage inkomens, zich tot de niet-gerússeerden rekenen en dat hun praktijks-inrichting en -voering wel naar evenredigheid zal zijn, vergist zich ten eenenmale. „Up to date equipment”, „X Ray”, „good fees”, „ethical”, etc. zijn omschrijvingen, die ook in de lagere

financieele regionen geenszins ontbreken. Ook de ouderdom dier praktijken is vaak een aanwijzing, dat men niet met beginnelingen te doen heeft. De oprichting dateert dikwijls van 10—25 jaren her, al begint het zielental der plaats van vestiging niet zelden bij 1000, 15-, 16 honderd inwoners. Doch ook dat is geen maatstaf voor den praktijksomvang; in middelgroote steden valt vaak niet zoo heel veel meer te verdienen en meer dan een collega legt in de advertentie zijn praktijk neer bij een inkomen van 6 à 7000 dollar.

Dat het mogelijk is om ook aan de overzijde met een bescheiden inkomen tot welstand te geraken, kan blijken uit de mededeeling, dat een collega kans zag om van \$ 5500 er \$ 2500 over te houden, terwijl een andere van \$ 5400 in 8 jaar tijd \$ 20.000 bespaarde! Er spreekt voldoening uit zulke confidenties, en zoo zijn er meerderen die niet verhelen, dat het lot hun gunstig gezind is geweest. Was er niet een, die als aanbeveling vermeldde, dat de straten „geplaveid” waren?

Een volgenden keer steken wij eens over naar Engeland.

B.

AANTAL TANDARTSEN EN TANDTECHNIKERS IN DUITSCHLAND

In No. 50 van de Z. R. vinden wij omtrent het aantal toegelaten practici de volgende nieuwste gegevens: Volgens de in September j.l. verschenen „Adreszkalender” telt het Duitse rijk 8051 tandartsen, terwijl volgens opgave van het Pruisische „Wohlfahrtsministerium” er in Pruisen 2418 technikers *na* examen en 1439 zonder examen tot de behandeling van ziekenfondsleden zijn toegelaten. In totaal dus 3857 technikers. Het aantal studenten in de tandheelkunde bedroeg op 12 November 1251, waarvan 62 buitenlanders en 353 voor het eerste semester, tegen 222 in den zomer. Bijgevolg hebben ongeveer 600¹⁾ eindexaminandi de studie der tandheelkunde gekozen.

B.

EEN NIEUWE RIJSREGELING VOOR TANDTECHNIKERS IN DUITSCHLAND

Met vette letters gedrukt, vermeldt de Z. R. No. 51, dat op 15 December de jarenlange strijd tusschen tandartsen en tandtechnikers na moeizame onderhandelingen in het Pr. Wohlfahrtsministerium tot het sluiten van den vrede geleid heeft.

Afgevaardigden van de tandheilkundige en tandtechnische organisaties hebben onder medewerking van de ministeries van welvaart, van

¹⁾ De schrijver grondt die meerdere schatting op het feit, dat op 12 November de termijn van inschrijving nog niet gesloten was.

onderwijs en eeredienst, en van arbeid en van afgevaardigden der groote politieke partijen de volgende overeenkomst getroffen:

Tandtechnikers, die op 1 October 1925 50 jaar zijn en kunnen aantoonen, dat zij twintig jaar als zoodanig zijn werkzaam geweest zonder nevenberoep en waaronder tien jaren gebitsbehandeling, zullen binnen drie jaren na in werking trede der voor den Rijksraad vast te stellen overgangsbepalingen na deelname aan een hoogstens een-jarigen aanvullingscursus door een speciale commissie onderzocht en na voor dit examen geslaagd te zijn, de *erkenning als tandarts* verkrijgen. Daarbij zullen de deelnemers aan den oorlog geen nadeel ondervinden.

Tandtechnikers in den leeftijd van 25—50 jaar, die aan de bepalingen van de verordening op het Rijksverzekeringswezen¹⁾ voldoen of drie leerjaren en vier gezelf-jaren kunnen aantoonen, zullen tot een *speciaal begaafdheidsexamen* en binnen tien jaren na een studie van vier semesters tot een slotexamen worden toegelaten.

De overige tandtechnikers zullen alleen via het eindexamen of het algemeene begaafdheids-examen door een *gewone* studie en het afleggen van het volledig examen de toelating als tandarts verkrijgen. Verder zal de mogelijkheid geschapen worden dat bijzonder uitmuntende tandtechnikers van vakwetenschappelijk aanzien binnen drie jaren na inwerkingtreden der overgangsbepalingen, ongeacht den leeftijd en verdere voorwaarden, de erkenning als tandarts verkrijgen.

Tandtechnikers, die toegelaten zijn of geschikt voor toelating in den zin der RVO. of aan de voorwaarden voor de eerstgenoemde bepalingen voldoen, doch aan de tandheilkundige opleiding met de nieuwe examens niet deelnemen, eventueel niet met succes volbrengen, verkrijgen rechtens de beroepstitel „*Dentist*”. De alsdan nog overblijvende technikers worden ondergebracht in den „Kunsthewerkerstand” onder vereeniging tot een *Gilde*; dit wordt dan weer onderverdeeld in leerlingen, gezellen en meesters.

Een parlementaire commissie wordt ingesteld, welke op de loyale uitvoering van dit besluit zal toezien.

B.

TANDHEELKUNDIG STAATSEXAMEN VOOR ARTSEN IN OOSTENRIJK

Bij beschikking van het bondsministerie van Onderwijs van 26 September j.l. is in Oostenrijk een tandheilkundig staatsexamen ingevoerd. Aan de medische faculteit van alle universiteiten wordt een leergang voor tandheilkunde toegevoegd. Aan het eind van de speciale studie, die 3, resp. 4 semesters bedraagt en uitsluitend voor artsen bestemd

¹⁾ Reichsversicherungsordnung, bij afkorting R.V.O.

is, wordt een schriftelijk en mondeling examen afgenomen. Is dit examen in slechts 1 vak onvoldoende, dan wordt de arts tot uitoefening der tandheelkunde niet toegelaten en heeft hij het examen, na een door de examen-commissie vast te stellen tijd, voor dezelfde commissie opnieuw af te leggen (*Zahnärztl. Rundschau*, 8 November).

Hieronder vindt men de desbetreffende verordening uitvoerig weergegeven.

Het Bondsministerie voor Onderwijs heeft, in overeenstemming met dat voor Sociaal Beheer een verordening betreffende de regeling van de opleiding tot tandarts uitgevaardigd (26 September 1925), die een aanvulling vormt van de wet van 1920 (tandtechnikerswet) waarbij aan technikers onder bepaalde voorwaarden het uitoefenen der tandheelkundige praktijk werd toegestaan. Daaraan is het volgende ontleend:

§ 1. Met het oog op de opleiding van den arts voor zijn werkzaamheid als „Tandarts” wordt aan elke medische faculteit een tandheelkundige leergang ingesteld, waarvan de leiding bij het bestuur van het tandheelkundig instituut der universiteit berust.

§ 2. Deze tandheelkundige leergang is uitsluitend bestemd voor de vakopleiding van doctoren in de heekunde¹⁾ op het gebied der tandheelkunde.

§ 3 (1). De opleiding in dezen leergang duurt vier semesters.

(2). Zij omvat een theoretische en een praktische opleiding en omvat volgende onderwerpen:

Conserveerende, chirurgische en prothetische tandheelkunde, met inbegrip van het technische laboratoriumwerk en orthodontie.

(3). De doctoren in de heekunde, die genoegzaam kunnen aantoonen, dat zij zich gedurende hun geneeskundigen studietijd tijdens 3 semesters op het gebied der tandtechniek (§ 1 van de tandtechnikerswet van 13 Juli 1920) met goed gevolg hebben voorbereid, kunnen van de voor de opleiding tot tandarts voorgeschreven 4 semesters van den tandheelkundigen leergang, van een semester worden vrijgesteld.

(4). Hieromtrent beslist de examen-commissie in besloten zitting.

§ 4 (1) Alleen doctoren in de heekunde, welke bovengenoemden leergang doorloopen hebben, kunnen zich voor het tandheelkundige vakexamen aanmelden.

(2). Bij de aanmelding voor het examen zijn de volgende bewijsstukken over te leggen.

1. Een in Oostenrijk geldig diploma als doctor in de heekunde.

2. Het bewijs, dat de tandheelkundige leergang in zijn geheel doorloopen is. (§ 3).

¹⁾ Doktoren der gesamenen Heilkunde

(3). Verder is bij de aanmelding een bedrag van 80 Oost. Schilling¹⁾ te storten.

§ 8. Het examen omvat alle in § 3 genoemde onderwerpen en beoogt het vaststellen van voldoende theoretische en praktische kundigheden van den candidaat in de volgende speciale onderdeelen.

1. Conserveerende tandheelkunde:
  - a) Diagnose en therapie van tand- en mondziekten, voor zoover zij met de eerstgenoemde samenhangen;
  - b) Behandeling van carieuze tanden in verschillende soorten.
2. Chirurgische tandheelkunde:
  - a) Extracties, anaesthesie;
  - b) Chirurgie van den mond en de kaken;
  - a) en b) op patiënten of op het lijk.
3. Prothetische tandheelkunde:
  - a) Theoretisch examen;
  - b) Twee technische proefstukken.
4. Orthodontie, diagnose en behandelingsplan van anomalïen van stand op patiënten of op het model.

§ 9. Het examen bestaat uit twee proefstukken op het gebied der tandtechniek en een practisch-theoretisch onderzoek over de in § 8 genoemde onderwerpen.

§ 10. De proefstukken worden den candidaten door den voorzitter van de examen-commissie opgedragen en moeten onder toezicht worden uitgevoerd.

§ 11. Na voltooiing van de proefstukken wordt door den voorzitter plaats en tijd van het practisch-theoretisch onderzoek bepaald.

(3). De examenduur wordt voor elken candidaat naar gelang van het hem opgedragen praktische werk, bepaald en behoort als regel een uur niet te overschrijden.

§ 12. De mondelinge examens worden in het openbaar afgenomen; het staat echter den voorzitter vrij den toegang tot artsen te beperken.

§ 13. (2). De volgens (1)²⁾ vastgestelde uitslag van het examen wordt door de aantekeningen „uitmuntend”, „voldoende” en „onvoldoende” weergegeven en in een examen-proces-verbaal opgenomen.

(3). Heeft de candidaat aan alle onderwerpen voldaan, dan wordt hij toegelaten; heeft hij daarentegen, zij het slechts bij een onderwerp niet voldaan, dan wordt hij afgewezen.

§ 16. (1). Verkrijgt de candidaat den einduitslag „onvoldoende”, dan moet hij het examen na een door de examen-commissie te bepalen tijdsverloop en voor dezelfde commissie herhalen.

¹⁾ ± f 30.—. (Red.).

²⁾ Het desbetreffende artikel, zoomede andere, zijn korthedshalve en vanwege het voor ons doel, ondergeschikte belang, weggelaten. (Red.).

(2). Dit tijdsverloop wordt op 3 tot 6 maanden vastgesteld waarbij het aan het oordeel der examen-commissie overgelaten wordt om den candidaat het herhaalde bijwonen van colleges van den leergang verplichtend te stellen.

B.

TANDARTSEN IN SPANJE EN FRANKRIJK

In een beschouwing over de ontwikkeling der tandheekunst in Spanje in No. 46 van *La Semaine Dentaire* van *Lebourg* lezen wij, dat er in 1901 aldaar 527 tandartsen waren en op het oogenblik om en de bij 911. Elk jaar groeit het corps aan met 45 tot 60 nieuw-gediplomeerden. In 1901 was er één tandarts op 33.620 inwoners; thans ongeveer 1 op 24000. De schrijver teekent daarbij aan, dat in Frankrijk in 1901 er één tandarts gevestigd was op 21.350 inwoners, welke verhouding momenteel (1924) geworden is tot één tandarts op 9.430 inwoners. (Hieruit blijkt dus, dat Frankrijk, wat zijn tandheekundige dichtheid betreft, ons land aanzienlijk overtreft). In Spanje zijn verder 173 tandtechnici gevestigd; in Frankrijk ongeveer 350 zelfstandig gevestigde, of wél 1 op 12 tandartsen, terwijl alleen in Parijs er 1 op elke 5 tandartsen voorkomt.¹⁾ Verder vinden wij nog vermeld, dat de geneeskundigen in Spanje alleen bij afwezigheid van bevoegde tandheekundige hulp, deze mogen verleenen; voor het overige moeten medici een speciale twee-jarige studie aan het Tandheekkundig Instituut te Madrid maken, waar zij den titel van „Odontologo” verwerven, welke uitsluitend het recht verleent tot het uitoefenen der tandheekkundige praktijk.

B.

SCHOOLTANDVERZORGING IN FRANKRIJK

In *La Semaine Dentaire* van 27 December is opgenomen een Rapport over stedelijke Schooltandverzorging van *Cros*, tandarts te Saint-Etienne, dat gebaseerd is op een regeling zooals die in de stad zijner inwoning is getroffen.

In het rapport wordt uitgegaan van het beginsel, dat de behandeling algemeen en kosteloos dient te zijn, welke principes op het in April j.l. gehouden congres van schooltandartsen in Frankrijk zijn aanvaard. Als voordeel daarvan wordt aangevoerd de gelegenheid tot een propaganda voor mondverzorging, die alle klassen der samenleving, ook de beter gesitueerden, bereikt, welke laatsten het evenzeer noodig hebben als de min- en onvermogenen.

¹⁾ Bedoeld zijn de technici, die voor de tandartsen werken.

Verder plaatst de schrijver zich op het standpunt, dat de dienst onafhankelijk moet zijn en, zooal niet administratief, dan toch technisch niet onder de leiding dient te staan van een algemeen medicus. De dienst moet niet het werk zijn van één persoon, doch georganiseerd en onder bescherming en toezicht staan van de lokale professie. Hieraan ontleent zij een gezag, zoowel bij het gemeentebestuur als bij de ouders, die afkeerig zijn van ambtenarij.

In Saint-Etienne is de schooltandverzorging in der minne tusschen tand- en mondartsen ontworpen en aan het gemeentebestuur ter goedkeuring voorgelegd. Het personeel is eveneens bij onderling overleg voorgedragen; de salarissen dito bepaald. De vergoeding voor den tandarts wordt berekend naar een basis van 15 frcs. per uur.

De installatiekosten (in een gemeentegebouw) bedroegen 15000 fr., de inrichting van de localiteit zelf fr. 20000.

Met inbegrip van de jaarlijksche afschrijving à fr. 4000 op deze posten, 1500 fr. voor verbruiksmaterialen enz. en fr. 35000 aan salarissen voor personeel, beloopt de uitgaven per jaar 40.500 fr., hetgeen op een lagere schoolbevolking van 18.000 leerlingen (St. Etienne telt 450.000 inw.) ongeveer 2,25 fr. per leerling uitmaakt.

B.

DE TANDHEELKUNDIGE TIJDSCHRIFTEN

In het laatst verschenen *Bulletin de la Commission de Documentation* van de F. D. I. is opgenomen een (volledige?) lijst van de bestaande tijdschriften en periodieke uitgaven op tandheelkundig gebied. Het is een lijst van respectabele lengte, waarop Amerika (V. S.) de voornaamste plaats inneemt, wat het aantal betreft. Er verschijnen niet minder dan 40 periodieken. Daarvan zijn er twee, die niet geheel in de termen vallen; het eene richt zich tot den handel, het andere tot de studenten, zoodat er feitelijk 38 overblijven van tandheelkundig meerdere of mindere beteekenis. De tweede plaats neemt, ook wat het aantal betreft, Frankrijk in met 17 tijdschriften, waarvan er één opgehouden heeft te verschijnen. In Engeland voorzien 8 periodieken in de behoefte aan vak-lectuur, terwijl van de Dominions in Canada 3, Australië 5, Nieuw Zeeland 2 en Engelsch Indië (zoo juist) 1 vakbladen worden uitgegeven. Daarna volgt Duitschland met 11 tijdschriften. Voor de voorziening inzake vak-lectuur wordt ook in Zuid-Amerika behoorlijk gezorgd; in Argentinië bestaan niet minder dan 10 periodieken, die alle in de hoofdstad verschijnen; verder heeft Chili nog 2 eigen tijdschriften en Columbia eveneens. De voertaal is bij alle het Spaansch, evenals op Cuba, waarvan wij er 3 genoteerd vinden. Vermelden wij ten slotte nog, (als bewijs dat het in de tandheelkundige tijdschriftenwereld aardig Spaansch toegaat), dat Spanje zelf in 5 periodieken zijn overmaat

aan vakkennis deponereert, Mexico, Peru en Uruguay elk 2, Guatemala en Panama elk 1 vakblad het hunne kunnen noemen, dan is het door middel van een optelsommetje al heel duidelijk, dat het voor internationaal aangelegden onder ons hoog tijd wordt om zich een Spaanschen cursus voor zelfonderricht of wel privaattlessen aan te schaffen.

Bij de Spaansche grootmacht waarbij als verwant nog 3 Portugeesche periodieken (o.a. 2 in Brazilië) zich aansluiten, zinken de kleine tandheelkundige mogendheden in het niet: Italië heeft 4, Zweden 4, Noorwegen, Denemarken en Finland elk 1, België 3, Oostenrijk 2, Zwitserland 2, Polen 3, Turkije 2, Japan 2 en ons land... één vaktijdschrift.

Alles bij elkaar genomen laat de tandheelkundige wereld op gezette tijden 148 drukpersen draaien, om al wat tandheelkundig bezig is, aan materiaal voor instandhouding en uitbreiding van vakkennis te helpen.

Wie Engelsch verstaat kan aan 57, wie Fransch leest aan 22¹⁾, wie het Duitsch hanteert aan 13 bronnen zijn dorst lesschen. En wie bovenstaande wenk ter harte genomen heeft, vindt weldra zijn polyglottische aandrift beloond met 30 (min of meer²⁾) Spaansche wellen van wetenschap.

Men ziet, het *Bulletin* opent wijde literaire verschieten, te meer als men bedenkt, dat Rusland, Griekenland, de overige Balkanstaten en China nog niet op de lijst vertegenwoordigd zijn.

B.

¹⁾ In Canada verschijnt een tijdschrift in de Fransche taal.

²⁾ Er verschijnen 2 Braziliaansche tijdschriften in het Portugeesch, behalve het Portugeesche.